

Всеукраїнське Товариство “Просвіта” ім. Т.Г.Шевченка.
Інформаційно-аналітичне видання Ялтинського осередку

(II) Ж 50.253
№ 1(2013)

*Обніміться ж, брати мої.
Молю вас, благаю!*

Т.Г. ШЕВЧЕНКО

ЯЛТИНСЬКА СВІТЛИЦЯ

00

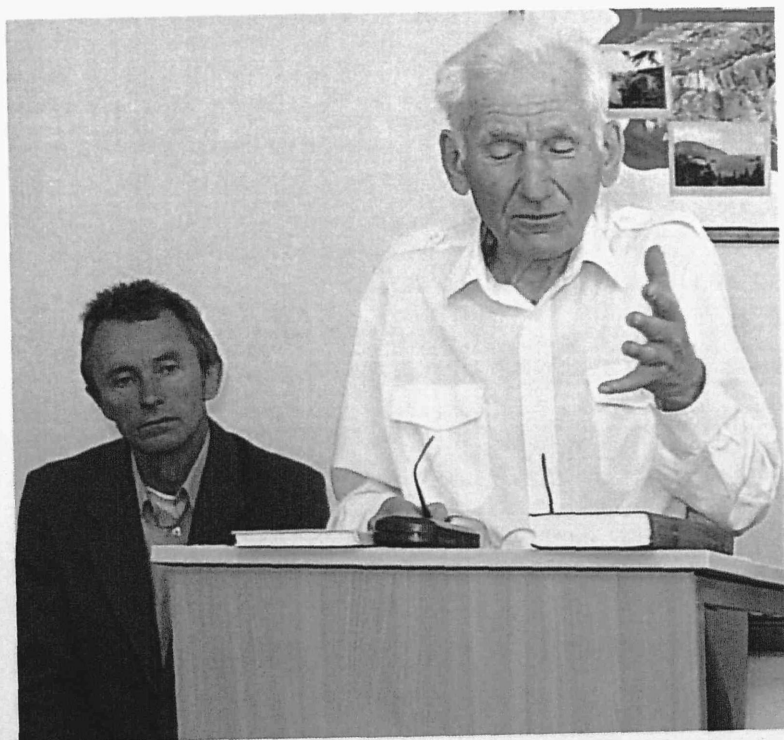

№ I

м. Ялта, 2013

00876194 (Z)

Перший голова Ялтинської "Просвіти"- О.Ф.Нирко.
Другий голова Ялтинської "Просвіти"- В.М.Олійник

Всеукраїнське Товариство “Просвіта” ім.Т.Г.Шевченка.
Інформаційно-аналітичне видання Ялтинського осередку.

Обніміться ж, брати мої.
Молю вас, благаю!

Т.Г.ШЕВЧЕНКО

Ялтинська Світлиця

№ 1
м. Ялта, 2013

Львівська національна
наукова бібліотека
України імені В.Стефаника

Друкується за рішенням Ради Ялтинського Осередку
Всеукраїнського Товариства “Просвіта” ім.Т.Г.Шевченка

Ялтинська Світлиця **№ I. Ялта, 2013р.**

Інформаційно-аналітичне видання Ялтинського осередку Всеукраїнського Товариства “Просвіта” ім. Т.Г.Шевченка “Ялтинська Світлиця” представляє в №I за 2013 рік статтю Голови Ялтинської “Просвіти” Володимира Олійника “Першочергові завдання Ялтинської “Просвіти” в 2013 році” .

Тут же розміщено наукове дослідження нашого друга, ректора Українського Університету в Москві, завідувача Кафедрою українознавства “Університету Львівський Ставропігон”, доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзьо “Леся Українка на шпальтах часопису українців у Росії “Украинская Жизнь”, яке присвячене 100-літтю пам’яті української поетеси(1913-2013рр.).

В цьому ж числі поміщено вірш українського поета з міста Ялти, Віталія Мороза “Заповіт”.

На обкладинці фото пам’ятника Тарасу Шевченку в м. Ялті.

На обкладинці фото пам’ятника Лесі Українці в м. Ялті.

Фото: 1.О.Нирко, В.Олійник. 2.О.Нирко, В.Ідзьо. 3.В.Олійник, В.Ідзьо.

Головний редактор «Ялтинської Світлиці»,

Голова Ялтинської «Просвіти» - Володимир Миколайович Олійник

ISBN 966-665-347-3

Володимир Олійник

Першочергові завдання Ялтинської “Просвіти” у 2013 році!

В першу чергу в 2013 році нашій організації треба вирішити велику проблему підвищення рівня самоорганізації та дисципліни в Ялтинській “Просвіті”.

Сам процес ведення зборів, дотримання порядку на зборах - є першим критерієм дисципліни в нашій організації.

Кожний член та учасник зборів Ялтинської “Просвіти”, коли йому надається слово для виступу, 3-5 хвилин, повинен спокійно без емоцій та галасу висловити свою думку з приводу вирішення тієї чи іншої проблеми в Ялтинській “Просвіті”.

Кожний член Ялтинської “Просвіти” повинен висловити своє бачення вирішення того чи іншого питання не перебиваючи іншого. Після всіх виступів підводиться загальний знаменник і вибирається найкраща думка і шляхом голосування всіх членів “Просвіти”, приймається рішення та напрямок роботи Ялтинської “Просвіти”. Пізніше час покаже, чия була думка важливіша, справедливіша і власне вона, привела до бажаного результату у вирішенні тих чи інших питань Ялтинської “Просвіти”.

Така точно продумана діяльність всіх членів Ялтинської “Просвіти” приведе до результативної діяльності, виявить більш здібних і талановитих просвітян для вирішення якоїсь нашої проблеми.

Сьогодні наша Ялтинська “Просвіта” повинна вести постійну пропаганду серед населення міста Ялти, українців, українських організацій, вчених Кримського Гуманітарного Університету(КГУ) з метою залучення їх до співпраці у вирішенні українських справ та громадських питань у місті Ялті.

У 2013 році, в першу чергу нам треба вирішити проблему встановлення меморіальної дошки першому голові та засновнику Ялтинської “Просвіти” Олексію Федоровичу Нирку, який був палким борцем за відродження української культури в Ялті, Криму, зокрема українського мистецтва гри на бандурі та створенні Центру Кобзарства Криму та Кубані. Можна наголосити, що на звернення Ялтинської “Просвіти”, влада міста Ялти, своєю офіційною відповіддю дала принципову згоду на встановлення меморіальної дошки по місцю праці в Кримському Гуманітарному Університеті, доцента Олексія Федоровича Нирка.

Зараз слід заручитися такою ж письмовою згодою, та узгодити

напис на меморіальній дошці з керівництвом Кримського Гуманітарного Університету.

Що стосується самої меморіальної дошки то її пообіцяли виготовити місцеві ялтинські митці.

Було б добре, щоб і це питання у продовж 2013 року ми обговорили і знайшли шляхи його остаточного вирішення...

Безсумнівним є одне, ця меморіальна дошка на честь засновника та першого голови Ялтинської “Просвіти”, директора Центру Кобзарства Криму та Кубані Олексія Федоровича Нирка, повинна бути встановлена на університетському корпусі КГУ де він колекціонував стародавні бандури, працював з колективом бандуристів і де у продовж 10-ти років знаходився заснований ним “Центр Кобзарства Криму та Кубані”.

Деколи чується такий голос і висловлювання: ”а кому це потрібно, і що це нам всім в “Просвіті” дасть? Чи потрібно це вже Олексію Федоровичу Нирку?...- меморіальна дошка?”.

Сходимо на його могилу та запитаємо? - Відповідь зрозуміла, це потрібно нам, це потрібно українській історії в Ялті, це потрібно підростаючому українському поколінню в Ялті, Криму й в Україні.

Такого рівня особистості як Олексій Нирко, його самовіддача всьому українському, формує в українців і не тільки міста Ялти, завантажує світ уяви, від якої формується українська свідомість... В результаті такої української патріотичної діяльності О.Ф.Нирка, свідомість скеровує наші дії і вчинки на благо розвитку української просвітньої справи в місті Ялті.

Палкий український патріот, засновник та перший голова Ялтинської “Просвіти”, Олексій Федорович Нирко, увіковічений пам’ятю та меморіальною в КГУ дошкою послужить взірцем і прикладом для нас, українців. Увіковічення пам’яті про діяльність О.Ф.Нирка потрібна не тільки нинішньому, але і прийдешньому поколінню в місті Ялті...

Що стосується наших поточних міських питань, то Ялтинська “Просвіта” повинна займатися і певними економічними питаннями та питання життєдіяльності та добробуту українців-ялтинців.

Одного разу в міській раді Ялти вже піднімалося питання створення ”Народного українського ринку”, на якому би не мафія заправляла, а достойна громада яка б складалася з представників організацій міста Ялти, в тому числі й представників від “Просвіта”, Одного разу міський голова висловив думку, що такий “Народний український Ринок”

можна створити на території колишнього молокозаводу, оскільки це вигідне розташування. Оскільки це місце ще не викупили приватні підприємці, цей “Народний український Ринок” слід негайно облаштувати. Нам, просвітянам, треба привернути увагу міської влади на проблеми нашої української школи. Оскільки були неодноразові обіцянки від представників міської влади, що у школі буде спортивний зал, буде добудовано ще оден поверх для навчальних класів, однак цього всього не сталося...Зараз Ялтинська “Просвіта” повинна добиватися, щоби ялтинська влада виділила кошти на ремонт нашої української школи та її підготовку до нового навчального року. Ще раз нам, просвітянам, треба звернутися до міської влади з клопотання проведення благоустрою території біля пам’ятника Т.Г.Шевченка. Від міської влади були обіцянки, що така робота буде проведена і територія буде облаштована. Хотілося, щоб урочистості біля пам’ятника Т.Г.Шевченка, які міська влада проводить до Дня Незалежності України, до Дня народження Т.Г.Шевченка, до Дня Конституції, проходили синхронно із заходами Ялтинської “Просвіти” та іншими українськими громадськими та державними організаціями міста Ялти. У висновок наголошу, що Ялтинська “Просвіта” не тільки співпрацює з усіма українськими державними та громадськими організаціями міста Ялти, українськими політичними партіями державницького спрямування України у 2013 році, але й з українськими організаціями в Росії, зокрема з 1994 по цей час ми співпрацюємо з Українським Університетом та Українським Історичним Клубом міста Москви, які очолює доктор історичних наук, професор, академік - В.С. Ідзьо.

Віктор Ідзьо

**Леся Українка на шпальтах часопису “Украинская Жизнь”.
100-літній пам’яті поетеси(1913-2013рр.) присвячую.**

Вперше про Лесю Українку часопис московських українців “Украинская Жизнь” подає свідчення в № 11 за 1912 рік в рубриці “Содержание украинских журналов”, де наголошується, що в Літературно-науковому віснику (X кн.) вийшла друком драма Л. Українки “Камінний господар”[4,с.13-15]. До того громадськість Москви уже знала творчість Лесі Українки, зокрема - “Лісову пісню”.

З часопису “Украинская Жизнь” було відомо, що поетеса хворіла і лікувалася на Кавказі, Єгипті та Криму, де впродовж 1907-1908 рр.

проживала у заснованому царем Миколою I у 1837 р. та відомому на весь світ своїм лікувальним кліматом містечку Ялта [9,с.98-102].

У № 1 за 1913 р. в рубриці “Литературная летопись” наголошується, що вийшла в світ драма Лесі Українки “Бояриня”, в якій талановита українська письменниця зображує життя українського суспільства в XVII ст. Головна героїня драми – українська козачка [6,с.139].

У № 3 “Украинской Жизни” за 1913 р. в рубриці “Содержание украинских журналов” наголошено, що Літературно-науковий вісник опублікував Лесі України “Ізольда білорука” [10,с.108].

Таким чином, бачимо, що творчість Лесі Українки в 1912-1913 рр. була відома українцям Росії[2,с.4-5].

У № 7-8 за 1913 р. уміщено великий портрет Лесі Українки та некролог, обведений в чорну рамку. Редакція в пам'ять про Лесю Українку так охарактеризувала її творчий та життєвий шлях: “19 червня померла поетеса Леся Українка (Лариса Квітка-Косач). Велика художниця слова пішла з життя у розквіті творчих сил і забрала з собою недоспівані пісні, сміливі пошуки і задуми. З юних років вона запалилась палкою любов'ю до Батьківщини і в світлі цієї любові донесла яскраві свої почуття до самої могили. Із цієї любові виростили цінні в художньому і в громадському розумінні твори, які залишили глибокий слід в українській літературі і дали можливість автору зайняти одне із перших місць в сучасній українській літературі ” [11,с.3-10].

Отримавши сумну звістку про смерть Лесі Українки, редакція “Украинской Жизни” послала на ім'я редакції “Ради” листа: “Прийміть нашу тугу і жаль наш великий, створений смертю талановитої письменниці. Разом з родиною Лесі Українки, разом з усіма, хто цінить красу і шанує культурну творчість, хто вірить у відродження нашого Краю, сумуємо перед новою могилою, в ній бо сховають ту, що серед лиха співала пісні, що гнала од нас думи сумні і словом художнім, прекрасним, як радість, дозрілим, як колос в плодюче літо, сіяла зерна культури.

Безликі ті слова, що ними могли б ми промовити зараз про наше горе. На дні душі сховаймо і збережимо на віки в наших серцях і спогадах і в літописі Краю принадний образ поетеси, що так любила рідний Край і ту гарячу любов в добротин гарну, таку живу і цінну, яку для нас вона на вернула...”[3,с.3-10].

У рубриці “На Украине и вне её” редакція статтею “Смерть и похороны Леси Украинки” подає інформацію про життєвий шлях Лесі

Українки: "Коли пані Л. Квітка-Косач взяла псевдонім Лесі Українки, це ім'я стало безсмертне в українській літературі. Коли вона була останній раз в Києві, сторонній людині важко було повірити, що дні її закінчуються. Вона здавалась зовсім здоровою, і тільки придивившись до неї можна було побачити сліди тяжкої втоми. За останні три тижні, що вона перебувала в квартирі матері у Києві, поетеса майже зовсім нікуди не виходила і більшу частину часу лежала. Однак вона знайшла сили бути присутньою на улаштованому вечорі на її честь у Клубі "Родина", де поставлена була її поетична сцена-діалог "Магомет і Айша". Тут же декламувалися її вірші, виконувалися романси на її слова. У відповідь на овації поетеса виголосила промову і весь вечір була весела. І тим паче, коли Леся Українка їхала на Кавказ до свого чоловіка пана Квітки, де він служив, всім було відомо, що вона звідтіль навряд чи живою вернеться. Ці сумні передчуття справдилися. З Кавказу привезли в Київ тільки її домовину.

Сумні повідомлення почали надходити з Кавказу, як тільки Леся Українка приїхала в Кутаїсі, де служив її чоловік. Стан її здоров'я одразу погіршився. До туберкульозу нирок, якими вона довго хворіла і які заставляли її останніми роками жити в Єгипті, прилучився туберкульоз шлунку. На початку червня родичі Лесі Українки в Києві отримали телеграму, що становище її важке. Мама О. Косач, відома в українській літературі письменниця під псевдонімом О. Пчілки, виїхала в Кутаїсі. Тоді хвору поетесу за порадами лікарів перевезли в Сурам. Весь час вона, попри загострення хвороби, була весела, обговорювала свої літературні плани і про смерть не думала, хоча виснажувалася щоразу більше. Уранці 19 червня вона померла... Сумна новина вразила серця українців. Не хотілося вірити, що більше немає нашої тонкої, душевної, високоінтелектуально-культурної, етичної жінки, яка віддала для української літератури кращі зразки своєї душі, високої поезії...".

У Сурам на ім'я матері Лесі Українки і в Київ в редакцію "Ради" почали надходити телеграми і листи з висловленням суму і співчуття з приводу великої національної втрати. Все українське суспільство співчувало сім'ї померлої. Організації і заклади України і Росії, друковані органи, українські газети і журнали, українські діячі науки та культури відгукнулись на смерть Лесі Українки. Надіслали телеграми зі словами співчуття українці Польщі, Росії, Франції, Канади. Як засвідчують численні джерела, наголошувала "Украинская

Жизнь” всі українці, незалежно від місця проживання, були об’єднані почуттям великої національної втрати.

Велику скорботну телеграму надіслав Іван Франко: ”Пам’ять дорогої успошої записана в моїй душі нестираючимися слідами. Слава її пам’яті”. У скорботі до нього приєднався і Панас Мирний. Надходили телеграми від багатьох видатних письменників України.

Ніхто не знав, чи привезуть тіло Лесі Українки в Київ, чи вона буде похована на Кавказі. Тільки з приїздом 24 червня О. Косач стало відомо, Лесю Українку поховують на Байковому кладовищі поруч з могилою батька. 25 червня привезли до Києва труну Л. Українки. Зранку на вокзалі почали збиратися родичі покійної, друзі, знайомі, громадські діячі, представники української літератури, художники і артисти, шанувальники таланту Лесі Українки. На пероні уже зранку зібрався великий натовп, принесли дуже багато квітів. Врешті вагон з труною Лесі Українки прибув на запасну колію. На кладовище похоронна процесія вирушила просто з вокзалу. Попереду несли тільки хрест. Нести труну з тілом поетеси на руках поліція не дозволила, і її везли на катафалку, який весь був вкритий квітами і вінками. На кладовищі поліція заборонила виголошувати промови, наказали очистити кладовище і розійтись. Так поховали, кидаючи в могилу квіти, Лесю Українку. Біля могили дозволили залишитися тільки родичам.

29 серпня з ініціативи українців-католиків у костелі Св. Миколая відбулася урочиста меса по покійній Лесі Українці, де були присутні мама покійної, рідні і знайомі, представники української громадськості [12,с.127-131].

З приводу смерті Лесі Українки “Русские Ведомости” в № 168 опублікували похоронну замітку та статтю чоловіка Лесі Українки, пана Квітки, яка приурочена “Пам’яті видатної української поетеси”. На сторінках “Киевской Мысли” опублікували біографічну статтю про Лесю Українку і статтю Сергія Єфремова, яка характеризує творчість української поетеси. “Одесские Новости” від 21 липня помістили портрет письменниці, “Наша Нива” (видавалася білоруською мовою) у № 30 опублікувала статтю “Леся Українка – видатна поетеса”, газета “Речь” у № 202 - статтю М. Могилянського “Леся Українка”, в якій наголошено: ”Українська література в останні десятиліття зробила великі успіхи, однак втрата талановитої поетеси викликала у душах українців глибокі переживання з приводу подальшого розвитку українського слова”.

“Вестник Европы” у № 8 опублікував статтю М. Славінського “Памяти Леси Украинки”, де були такі рядки: ”Для поетеси поняття жити і творити завжди були синонімами... У своїй творчості вона ласкава, ніжна і пісенна. Такою вона і пішла від нас у могилу...” Газета “Южная Заря”, № 2140 від 4 серпня, на своїх шпальтах помістила статтю Л. Жигмайла “Основные мотивы поэзии Леси Украинки”, у якій автор називає українську письменницю яскравим представником новітньої української літератури та культури, наголошує, що Леся Українка в літературі ХХ ст. явила надзвичайно сильні драми і лірику. Її твори гармонічні, акордні, з запалом великого інтелекту – вражають. Її тонкі почуття людського духу ніхто із європейських поетів так чутливо не передав [7,с.146].

У № 9 за 1913 р. Л. Жигмайло в статті “Лебединая песня Леси Украинки” наголошує, що у 80-ті рр. минулого століття, в епоху тяжкого лихоліття для українського слова, на літературне поприще вийшла молоденька, слаба тілом дівчина, але сповнена високих поривів. Вона із тих прекрасних жіночих душ, які здатні загорітись святою мрією і горіти нею все життя, не згоряючи. Цією дівчиною була Леся Українка, дочка української письменниці Олени Пчілки і племінниця видатного українського вченого і публіциста М. Драгоманова[5.с. 62-77]. Сімейна атмосфера сприяла її становленню як літературознавця і поета. Леся Українка своїм талантом у ХХ ст. затьмарила весь європейський світ, залишила позаду польську, російську та інші європейські літератури. Леся Українка – це літературна зоря України та Європи, її смерть – це гімн віри і переконання в прийдешній час незалежної України [6,с21-14].

У № 10 за 1913 р. в рубриці “Памяти Леси Украинки” редакція “Украинской Жизни” засвідчує, що 2 жовтня 1913 р. в Києві відбулося засідання “Українського Наукового Товариства”, яке було присвячено пам’яті Лесі Українки. Відкрив засідання професор М. С. Грушевський, який нагадав усім про тяжку втрату, якої зазнало українство зі смертю Лесі Українки. Характеризуючи творчість передчасно померлої поетеси, М. Грушевський підкреслив, що високий рівень ідей в її творах був небуденним для українського суспільства, яке у більшості своїй не доросло ще до розуміння творчості Л. Українки. Л. М. Старицька-Черняхівська, близька подруга з дитячих років померлої, поділилася споминами про Лесю Українку, а І. М. Стешенко і А. В. Нікольський у своїх рефератах проаналізували творчість Лесі Українки [8,с.80].

Підсумовуючи дослідження, наголосимо, що ця праця мала на меті розкрити образ Лесі Українки як великого борця і провісника незалежності України, всесторонньо висвітлити постать великої поетеси крізь призму часопису московських українців “Украинская Жизнь” та інших періодичних видань [1,с.267-270].

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Ідзьо В. Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”.Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2003. - Т. IV.
- 2.Ідзьо Віктор. Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”. “Український Форум”. - К., 27 червня 2003 р. - №15-16.
- 3.Ідзьо В. Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”. В-во технічного відділу Українського Державного Університету м. Москви. - М., 2003.
- 4.Ідзьо Віктор. Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”. Літературний Львів, 2007. - №10.
- 5.Л.Жигмайло. Лебединая песня Леси Украинки. Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 9.
- 6.Литературная летопись.Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 1.
- 7.Литературная летопись.Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 7-8.
- 8.Памяти Леси Украинки.Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 10.
- 9.Содержание украинских журналов. Украинская Жизнь. - М., 1912. - № 11.
- 10.Содержание украинских журналов. Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 3.
- 11.Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 7- 8.
- 12.Украинская Жизнь. - М., 1913. - № 7-8.
- 13.Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”. В Кн.: В. Ідзьо "Украинская жизнь"-культурний, науково-просвітницький, політичний орган українців Москви та Росії у 1912-1917 роках. До 100-річчя з часу заснування(1912-2012рр.). - Москва, 2012.

Віталій Мороз

Заповіт

Коли я вмру, хотів би я,
Щоб в Україні поховали;
Не втратилось моє ім'я,
Щоб друзі інколи згадали.

Не слави, ані визнання
Всесвітнього мені не треба.
Навік упокоївся би я
Під українським синім небом.

Щоби байдужих не знайшлося.
Прохожий вздрів і зупинився,
Щоб недруг у злобі зайшовсь,
А друг щоб тихо помолився.

А ще того би я хотів,
Щоби з надгробку збиткувався
Той, хто Вкраїні зло робив,
Хай мертвого мене боявся.

Я б знав, що недаремно жив,
Щоб Божу істину пізнати;
Я серцем всі вірші творив,
Сліпцям щоб очі відкривати!

Львівська національна
наукова бібліотека
України імені В. Стефаника

**Інформаційно-аналітичне видання
Ялтинського осередку Всеукраїнського
Товариства “Просвіта” ім.Т.Г.Шевченка**

Ялтинська Світлиця

№ I. Ялта, 2013р.

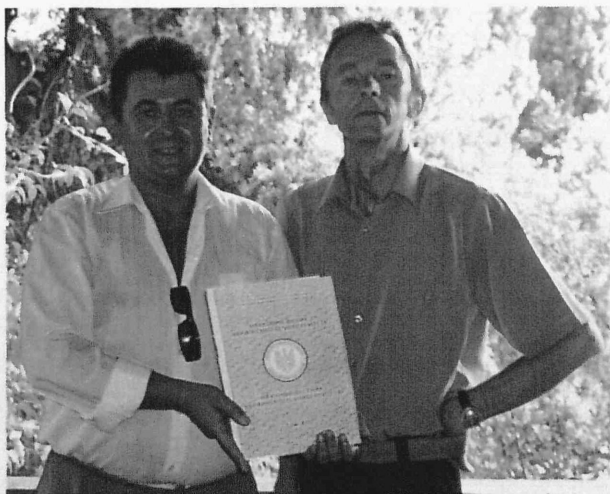
**Головний редактор,
Голова Ялтинської “Просвіти” –
В.М.Олійник**

**Інформаційно-аналітичні статті просимо
надсилати на адресу Товариства “Просвіти”
міста Ялти:
98612, Україна, м.Ялта, провулок Київський,
14/32.**

**Підписано до друку 22.02.12.
Формат 60x84/16.Папір офсетний. Зам.№1.
Видруковано в видавництві
Ялтинської “Просвіти”.
Тираж 100 екз.**

Перший голова Ялтинської “Просвіти” - О.Ф.Нирко та ректор УУМ, голова УІК - В.С.Ідзьо біля музею Л.Українки

Другий голова Ялтинської “Просвіти” - В.М.Олійник та ректор УУМ, голова УІК - В.С.Ідзьо в музею Л.Українки

